
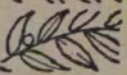


# COSINZEANA

REVISTA · ILUSTRATA · INTEMELIATA  
 IN · 1911 · APARE · LA · 10 · SI · 25 · ALE  
 FIECAREI · LVNI · DIRECTOR:   
 SEBASTIAN · BORNEMISA 



Serbările dela Cluj

Fotografie de Anton

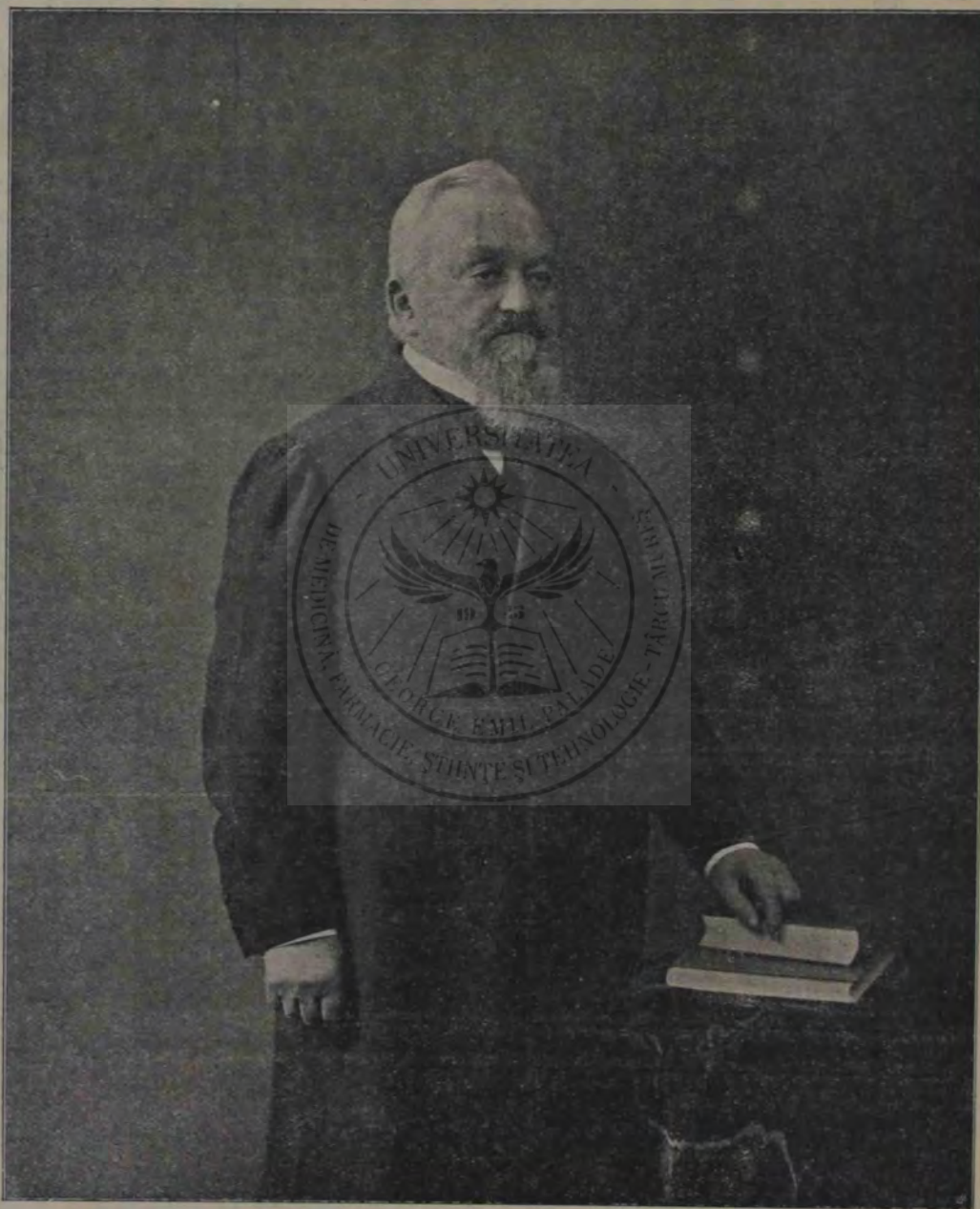
Altefa Sa Regală Prințul Carol punând tencuiala pentru așezarea pietrii de temelie a catedralei. La stânga dela A. S. R. I. P. S. metropolitul Bălan dela Sibiu și Pimen, metropolitul Moldovei.

22 OCT 2019

REDACTIA · SI · ADMINISTRATIA  
 CLUJ · PIATA · CVZA-VODA · 16 =



# † Partenie Cozma



S'a stins din viață cel mai de seamă om de finanțe din Ardeal, de activitatea căruia se leagă aproape în întregime rostul nostru economic dela sfârșitul veacului al 20-lea.

Director al institutului *Albina*, Partenie Cozma a știut să ridice această bancă la o înălțime, dela care ea a putut apoi ca să privească cu toată seninătatea și mândria și la care a putut fi zărită și dela dis-

tanța cea mai îndepărtată, întinsă mult chiar peste hotarele țării.

Partenie Cozma n'a fost însă numai om de finanțe, de bancă. Pus într'o situație, ale cărei privilegii de altfel el le-a creat, a știut să dea neamului său toată vloga unei munci încordate și neobosite. Pe teren cultural, pe teren politic, — el a fost același primus inter pares, de care se ținea seamă, care hotăra, în-

druma. Și-a creiat astfel un prestigiu, pe care nu l'a putut roade nici deceniul de războire, cu toată atmosfera lui încărcată, sufocantă și ucigătoare. Numele lui Partenie Cozma a rămas până în clipa din urmă îmbrăcat în, aceeași aureolă neprihănită, pe care și-a câștigat-o printr'o viață plină de activitate și de belșug.



## Cataclismul seismic din Japonia

Un mare cutremur de pământ s'a întâmplat în ziua de 1 Sept. a. c. în Japonia. — Istoria nu pomenește de o nenorocire mai înspăimântătoare. Cutremurul a fost însoțit de revărsări de mare și de incendii, cari isbucniră din deschizăturile pământului. Cele două mari capitale ale imperiului japonez Tokio și Jokohama au fost în parte mare distruse. Alte orașe importante și sate întregi au fost nimicite. Telegramele au anunțat sute de mii, de morți. Se vorbește chiar de milioane.

Orașul Tokio are o populație de peste 3 milioane locuitori iar Jokohama peste 450 de mii între cari mulți europeni.

Toate zidurile în beton armat s'au scufundat, cu toate că inginerii credeau, după dezastrul de la San-Francisco din 1906, că acest soi de clădiri sunt singurele cari pot rezista cutremurelor.

Au murit în dezastru o mulțime de ambasadori europeni, precum și membrii de-ai familiei imperiale. Mikado-ul a scăpat cu viața.

Cutremurele de pământ sunt foarte dese în Japonia și în insulele, cari o înconjoară, toate având un caracter vulcanic.

Din secolul al V-lea până astăzi s'au înregistrat mai mult de o mie de cutremure însoțite de incendii și revărsări de ape.

În 1896 au pierit într'un astfel de cataclism 40 de mii de oameni.

Deodată pământul se despică și din adâncuri au început a țîși limbi de foc și în alte părți torente mari de apă.



Vederea unui oraș japonez după cutremurul de pământ. Totul e dărâmat și distrus.

Pe căile ferate șinele erau îndoite în zig-zaguri. Trenurile s'au răsturnat pe flancuri. Enorme poduri de metal se îndoiseră. În munți se formară tacuri. Păduri întregi au fost înghițite, altele alunecate de pe coasta dealurilor.

mente, cele mai bogate și mai populatate ale Japoniei, având o densitate de 4300 de locuitori pe un ri



Uriașa statuie de bronz a lui Buddha în Kamakura din anul 1252, care s'a prăpădit în cutremurul de pământ

Un martor ocular povestește, că s'a simțit deodată ridicat cu masa de lucru și cu scaun cu tot la o înălțime de un metru, apoi zidurile s'au despicat în două, lăsându-i în față grădina. Arborii din grădină își făceau unul altuia complemente până la pământ.

Corăbii mari au fost aruncate pe uscat, ca nește găoci de nucă. Multe insule s'au scufundat și din ocean au răsărit altele nouă.

A fost un dezastru de dimensiuni neînchipuite. Până astăzi încă nu s'au câștigat știri precise asupra acestui îngrozitor cataclism.



Turnul din parcul Asacusa, înalt de 75 m. care s'a dărâmat îngropând sub el 700 de persoane.



pătrat (un *ri* egalează cu două mii și jumătate.)

Cel mai mare ravagiu l'a făcut incendiul provocat de cutremur.

Afară de orașele amintite a suferit mari pagube portul Jokosuba, baza navală a Japoniei, situat la sudul celor două capitale apropiate și ele una de alta cam la 30 de km.

În resumat au fost distruse cam 30 de orașe cu o populație de 20 de mii la 80 de mii de locuitori, precum și numeroase sate.

Numărul morților pare să fie exagerat.

În capitală sunt cam 40.000 de morți și vreo sută cincizeci de mii de răniți.

Se crede, că numărul total al morților nu întrece cifra de 200.000.

## Doină

*Crâng de toamnă ruginiu,  
Ai rămas oșă pustiu,  
Cuib stingher și golășel,  
Să-mi plâng dorul meu în el.*

*O, prin desfrunzitul crâng  
Aud frunzele cum plâng,  
Decând știi de dorul meu  
Imi suspină și mai greu.*

*Crâng, ce 'ncepi a 'ngâlbeni,  
Mai putea-vei înflori,  
Unde trece inima,  
Care nu poate uita?!*

Elena din Ardeal

Cântece pentru Mia

## Ga marea...

*De te pleci pe stânca solitară  
Cercuri albe sbuciumat se strâng,  
Svon de glasuri urcă și coboară  
Se îmbină tremurat, se frâng...*

*Soapte ne'ntelese se 'nfiripă,  
Din adâncuri cântece tresar,  
Când se sfarmă, strălucind o clipă,  
Stropii albi, de alb mărgăritar.*

*Și chemarea din adâncuri crește,  
Se înfîje 'n suflet dureros,  
Tot mai mult, mai greu te ispitește  
Și te chiamă sbuciumul de jos.*

*Mia, tu, minune de zăpadă,  
Te nmlădi cu legănat de mări  
Și 'n suflet tainic lași să cadă,  
Fremătând, salvatice chemări.*

*Și de ce ne strângem mai aproape  
Sint cum cresc ispitele de foc;  
Mia, marca cere să mă ngroape  
Lasă dorul sa ne prindă'n joc!*

Gr. Ve'a

# Conflictul italo-grec

— Asasinarea misiunii italiene în Epir. — Ocuparea insulei Corfu —

Un grav eveniment s'a întâmplat în timpul din urmă, ale cărui consecințe erau de natură să rupă aproape legăturile diplomatice între Italia și Grecia.

Se știe, că la 5 Nov. 1921 conferința ambasadurilor a dispus să se formeze trei misiuni: una franceză, alta engleză și a treia italiană, a căror însărcinare era să delimiteze frontiera între statul liber al Albaniei și între regatul Greciei.

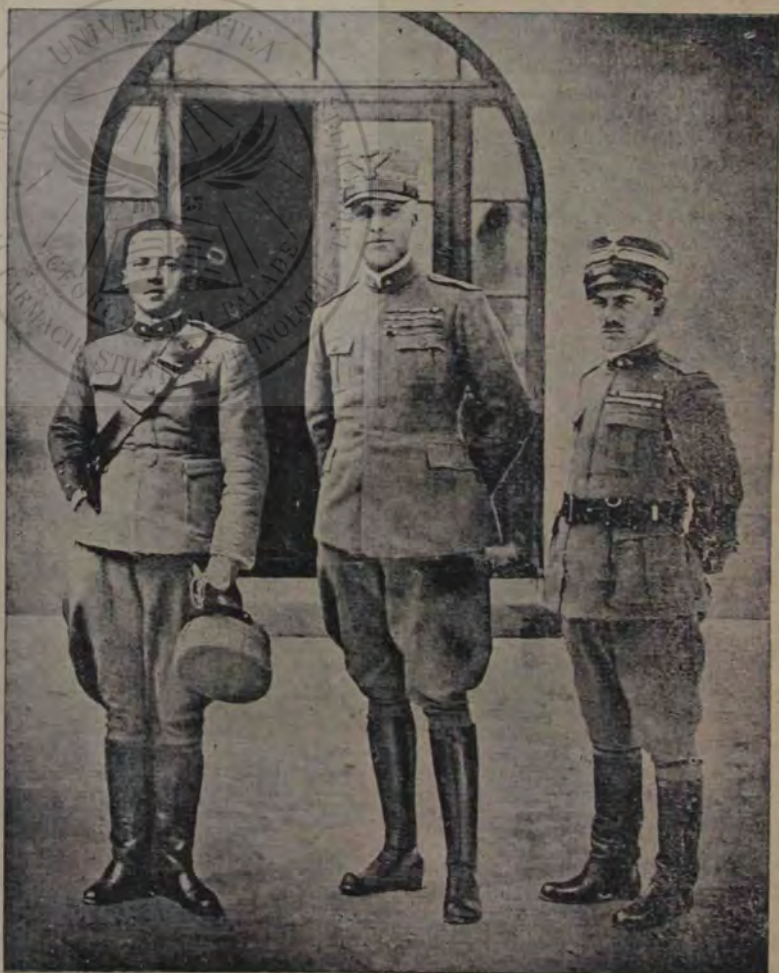
Comisia astfel alcătuită și-a început lucrările în Ianuarie 1922. După-ce și-a îndeplinit misiunea la nord stabilind granița între Serbia și Albania a trecut la sud pentru a lua aceleași măsuri între Albania și Grecia.

După terminarea acestor lucrări

fiecare dintre cele două misiuni s'a stabilit într'un anumit sector pentru supraveghierea lucrărilor de delimitare. Francezii s'au stabilit la nord, Englezii la mijloc, iar Italianii la sudul frontierei albaneze, la distanță destul de mare unii de alții.

Secretarul general al comisiei era căpitanul francez Limperani.

În ziua de 27 August la ora 9 dim. misiunea italiană trecea în automobil pe șoseaua ce duce dela Ianina la portul Santi Quaranta. În apropierea orașului Kakavia, când trecea printr'o pădure, drumul le-a fost deodată barat de un trunchiu de arbore. Înainte cu câteva minute trecuse pe acolo în automobil delegatul albanez, care n'a avut să întâmpine nici un obstacol. La ve-



Delegația italiană din comisia internațională de regulare a frontierei dintre Albania și Grecia, care a fost masacrată de o bandă grecească de tâlhari aproape de Ianina. Cel din mijloc este generalul Telini, șeful delegației.



derea acestei baricade misiunea italiană compusă din generalul Tellini, medicul maior Corti și locotenentul Bonacini, s'au coborât din mașină. În momentul acesta s'au tras din pădure asupra lor câteva focuri de armă doborându-i pe loc. Au mai fost uciși interpretul albanez Craveli și șoferul Farveti.

Cadavrele n'au fost buzunărite, ceea ce este o dovadă, că este vorba de o crimă politică.

După un interval mai mare a sosit și colonelul grec Botzaris în automobil, când totul se sfârșise, iar agresorii fugiseră în pădure.

Faptul acesta a fost adus imediat la cunoștința guvernului italian și a conferinței ambasadurilor, de către secretarul general al comisiei, căpitanul francez Limperani.

Această crimă odioasă a produs la Roma o vie consternație. Dl Mussolini, șeful guvernului, a însărcinat pe ministrul Italiei la Atena să ceară imediat reparații, și anume :

1. Scuzele oficiale al guvernului grec, în condiții excepționale, indicate prin notă.
2. Flota greacă să dea onorul unei divizii navale italiene în portul Pireu.
3. Anchetă severă și pedepsirea capitală a tuturor culpabililor.
4. Onor militar victimelor.
5. O indemnizare de 5 milioane de lire italiene, depuse în termen de 5 zile.

Guvernul grec n'a acceptat unele din aceste condiții, cari i-se păreau prea umilitoare declarând, că va da reparațiile convenite numai în urma unei anchete și după stabilirea responsabilităților.

Italienii n'au fost mulțumiți cu acest răspuns, de aceea în ziua de 31 August ora 16 au înconjurat cu o escadră a lor insula grecească Corfu, silindu-o să capituleze, după ce mai întâi au aruncat câteva ghiulele asupra cetății și a cazarmei de jandarmi, făcând câteva victime morți și răniți.

Garnizoana din Corfu compusă din vre-o sută de soldați și vre-o două sute de jandarmi a fost desarmată, iar pe cetate s'a înfipt drapelul italian.

Pe de altă parte conferința ambasadurilor întrunită la Quai d'Orsay la 30 August a trimis la Atena o telegramă colectivă, protestând cu energie contra atentatului și cerând să se facă de urgență cea mai severă anchetă pentru a stabili responsabilitățile rezervând în același timp dreptul pentru puterile inter-



Sicriile delegaților italieni au fost duse pe vapor cu multă solemnitate. Ele au fost însoțite de autoritățile și guvernul grec, iar steagul grecesc s'a închinat adânc înaintea lor.



Primirea sicriilor jertfelor italiene în Roma a fost impunătoare. Armata a dat toate onorurile celor morți și ei au fost însoțiți la gară de toată Roma. Fiecare dintre cele trei jertfe a fost îngropată în orașul său de origine.



aliate, de a dicta sancțiunile, ce le vor crede de cuviință.

În răspunsul său Grecia a acceptat să se supună deciziunilor conferinței în ce privește reparațiile și a cerut, ca supravegherea anchetei asasinatului din Epir să fie încredințată unei comisii interaliate.

Pe de altă parte Grecia a făcut apel la Societatea Națiunilor de a interveni în acest conflict, spunând, că este gata să depună suma de 50 milioane lire la o bancă din Elveția până la stabilirea definitivă a vinovaților.

D. Mussolini a refuzat însă să primească intervenția Ligei Națiunilor și a dat ordin, cum am spus, ca insula Corfu să fie ocupată de o escadră italiană.

Figura noastră din numărul de față reprezintă pe membrii misiunii militare italiene: Generalul Tellini, medicul maior Corti și locotenentul Bonacini, uciși mișelește în pădurea dela Kakavia.

Cu toate cercetările ce s'au făcut, ucigașii n'au putut fi încă descoperiți.

Grecii însă au fost obligați să primească toate condițiile impuse de d. Mussolini, în urma căreia trupele italiene au fost retrase de pe insula Corfu.

Ceremoniile prescrise de Conferința ambasadurilor ca reparație la atentatul dela Janina s'au desfășurat conform protocolului stabilit minuțios la Atena, Janina și Phalero. În dimineața zilei de 18 Sept. ministrul de război grec a prezentat ambasadurilor italian, francez și englez scuzele guvernului său.

La Janina s'a oficiat un serviciu divin în prezența autorităților grecești pe locul unde au fost depuse sicriile morților. După prezentarea condoleanțelor oficiale s'a format un lung cortegiu în fruntea căruia mergea consulul italian, pentru a însoți carele mortuare până la ieșirea din oraș.

De altă parte o divizie navală italiană compusă din două cuirasate și șase contratorpiloare sub comanda viceamiralului Solari a părăsit portul Tarento pentru a se duce la Phalero unde o escadră greacă i-a dat onorurile, trăgând 21 de lovituri de tun.

Corpurile victimelor au fost îmbarcate în ziua de 18 Sept. în portul Prevesa, și aduse la Roma. Au fost depuse pe sicrie o mulțime de coroane între cari și una din partea regelui Gheorghe al Greciei.

Funerariile acestor martiri au fost

un adevărat doliu național. Toată Italia meridională pe unde au trecut cosciugele a îmbrăcat caracterul unei adevărate apoteoze.

Pe întreg parcursul convoiului funebru, însoțit de o gardă de onoare a fost silit să se oprească în toate găurile, unde mii de țărani împreună cu gărzile fasciste au venit să-i dea onorurile și să-i prezinte omagiile.

La Roma li s'au făcut funerarii grandioase. Întreg guvernul și reprezentantul regelui au însoțit carele mortuare până la gară.

Clopotele tuturor bisericilor din Roma sunau. O lume imensă a dat ultimul salut victimelor misiunii italiene cari au fost înmormântate fiecare în orașul de origine.

## Lovitura de stat din Spania

În ziua de 13 Sept. partidul militar din Spania a răsturnat guvernul punând mâna pe putere. În fruntea mișcării stă generalul *Primo de Rivera*, care a luat rolul de dictator. Colaboratorii săi sunt generalii *Vallespinosa*, *Hermosa Kith*, *Navarro*, *Rodriguez Pedre*, *Mayandia*, *Gomez Iordana*, *Ruiz del Portal*, *Y Muslera*, și contraamiralul *Antonio de Magaz*. Alți patru generali din vechiul directorat și anume *Munoz Cebos*, *Cavalcanti*, *Daban* și *Frederico Berengner* au rămas credincioși succesurilor lor.

Primul consiliu al noului directoriu s'a ținut la Madrid la 19 Sept. sub președinția Regelui. Toți miniștrii au fost suprimați. Generalul *Primo de Rivera* a fost numit mi-

nistru unic cu putere dictatorială. S'a instituit o politică de strictă economie. Juriile au fost suprimate și au fost pronunțate condamnări exemplare.

## Doi inși vorbeau...

*Doi inși vorbeau aseară 'n șoaptă  
Spunându-și chinul ce îi roade:  
Unul de-amor, otravă coaptă,  
Celalt de-afaceri fără roade.*

*Și se plângea unul la altul,  
Spunând durerea lor nebună;  
Ecoul surd lovea asfaltul...  
Strigau 'n pustiu... spuneau la lună.*

*Doi inși vorbeau aseară 'n noapte...  
Și nu se'nțelegeau nici unul.  
Și am plecat spunând în șoapte:  
De nu sunt ei... sunt eu nebunul.*

Bărlad.

G. Poponette

## Țăpus de soare

*Soarele se scaldă 'n sânge,  
Umbre după culmi se lasă;  
Geamurile ard în flăcări  
La fereastra din terasă.*

*Cântece 'n văzduh răsună  
Păsărele 'n stol se strâng,  
Raze roșii se pierd în lunca  
Și în ape și în crâng.*

*Aurit îți pare totul,  
Fericire și lumină!  
Numai salcia pletoasă  
Stă tăcută și suspină.*

Aurel Pop



Directoratul militar ajuns priu lovitură de stat în fruntea Spaniei.



## Toamna

Mi-a venit la geam un flutur, în răcoarea dimineții,  
Fălăind din aripioare, obosit ca toți drumeții,  
Gândurile mele toate s'adunară 'n jur de flutur,  
Să-l întrebe, ce mai cată, azi când florile se scutur?...

Rază sprintenă, șireată, mi s'a furizat în casă  
Și cum stam cu fruntea 'n palmă, răzimat în colț de masă —  
A 'ncercat să mă desmierde, să mă să mi-l supună.  
E târziu — i-am zis — e toamnă... nu vezi norii cum s'adună?

Vântul tainic — peste noapte — mi-a bătut pe la ferestre  
Și-a nceput cu glas de jale să-mi îngâne o poveste:  
„Cade frunza și suspină”... Știu povestea — n'o mai spune.  
Spune-mi — de ce-i tristă luna — după dealuri când apune?...

Aurelia Pop

## Marile manevre în Cehoslovacia

În prima jumătate a lunii Septembrie au avut loc în Cehoslovacia mari manevre militare, cele mai mari dela fondarea republicei. Manevrelor s'au desfășurat în regiunea accidentată a Moraviei, care se întinde între Svitavy, Banin și Policka.

Armata cehoslovacă a fost admirată de atașajii militari și ofițerii streini veniți să asiste la aceste manevre. Trei divizii de infanterie și două brigăzi de cavalerie întărite de artilerie și geniu și de care de asalt precum de o numărăoasă

flotila aeriană în total cam vreo 30.000 de oameni au evoluat în decurs de 4 zile în prezența ministrului apărării naționale d. Udrzal, reprezentanții corpurilor legiuitoare, ofițerii statului major și ai misiunilor streine.

Manevrele au fost dirijate de generalul francez Mittelhauser, în calitate de șef de stat major general și ca șeful misiunii militare franceze.

Întreaga organizația și educația armatei cehoslovace se datorește de altcui ofițerii francezi Gene-

ralul Mittelhauser și colaboratorii săi francezi au reușit să creeze din armata cehoslovacă o trupă de elită, care se poate compara cu cele mai bune din Europa. Mareșalul Foch a constatat acest lucru cu prilejul vizitei sale de acum câteva luni în Cehoslovacia.

Președintele Massaryk a felicitat cu căldură pe distinsul organizator francez.

Armata cehoslovacă așa cum se prezintă astăzi este o garanție sigură a păcii europene. Acordul militar dintre Cehoslovacia și Polonia întărește și el aceasta garanție. În fața unei Rusii roșii, a unei Ungarii turbulente, a unei Germanii nemulțumite de amputarea Sileziei, a unei Bulgarii, care crede să profite de orice mișcare, blocul micii antante compus din Polonia, Cehoslovacia, România și Jugoslavia este o forță serioasă, de care vecinii sunt obligați să țină socoteala.

## Ce naște din pisică...

Neamul Peteceștilor nu e tocmai mare, abia dacă numără moși și bunici cu copii, gineri, nurori, nepoți și strănepoți vre-o câteva duzine de suflete. Dar mai rar un așa nenșug, care să fie mai de temut ca rubedenia asta săracă și ca vai de capul ei.

Se zice, că un străbun al acestei porodițe de oameni s'ar fi indeletnicit cu petecitul hainelor de unde și-ar fi împrumutat și numele de Petecescu. Cum meseria asta nu cerea prea multă bătaie de cap până când degetele învârteau acul, lipind petece de-asupra răsufflătorilor, mintea Petecescului iscod fel și fel de nărozenia, pe care gura meșterului le da în vileag. După cum îi sporea lucrul mâinilor, așa îi curgeau palavrele de sub limbă.

Urmașii bătrânului Petecescu, pe lângă numele moștenit, au mai păstrat ca pe-o comoară neprețuită și nărzul bătrânului: de-a pune petece la toată lumea, adică de-a vorbi de rău pe toată suflarea de om, care se'nâmplă să-i iese în drum.

O strănepoată de-a străbunului



Manevrele cehoslovace desfășurate în acest an au fost mult apreciate de lumea militară. Armata cehoslovacă s'a arătat a fi foarte bine pregătită din punct de vedere militar, ceea ce a constatat cu multă satisfacție și ministrul de războiu cehoslovac, care primește aci defilarea trupelor. La spatele lui sunt delegații statelor majore streine.

**Dacă doriți  
zaharicale  
fine, cereți**

**MELISSA**

**CLUJ**

TELEFON

6-48 și 6-65



și-a păstrat pentru sine cea mai mare parte din darul bătrânului. Ba, spun moșnegii satului cari au cunoscut pe Petecescu, că puil a întrecut cioara și că, după cât se arată, o să ajungă foarte departe.

Peteceasca, — așa a botezat-o satul, — e o femeie uscățivă, cu umerii obrazilor scoși, cu gura puțin scâlcăiată spre dreapta. Ochiul i-se învârtesc în cap ca la veverița speriată din scrociobul cu alune.

Cine a apucat pe gura acestei șarlițe, poate lua sfânta cuminicătură și nespovedit. Crezi, că ucigă-l crucea îi sopteste la ureche, așa îi curg bărfelile din potaie. Iți scarmână omul, că nu-i rămâne firicele de păr nescuturat. Să te prinzi cu ea la harță? Pân'zici tu una, dumneaie te-a spălat în două ape. Iți face pomelnicul, de când umbrai pe brânci, că-ți vezi cu ochii și auzi cu urechile tot ce-ai mâncat decând ai fost la țâța mamei, până la bătrânețele prorocite de Peteceasca:

— „Stăi mă, să te văd murind pe lângă garduri. N'o hi cum vrei tu. Ai să plătești ce-o mâncat tată-tău de pe săraci!” Și Peteceștei i s'a acățat unghița în tot omul din sat. Și nu-i zi, să nu-i auzi drăguța de trambită răsunând peste garduri: — „Ce credeți, că-mi pasă de cineva? Is numai o muieră, dar nu mă las să mă calce orice trudit. Is fată de oameni, nu m'oiu lăsa terfelită de toate potăile”.

Dacă lumea, ca să nu i-se aprindă patele 'n cap, o încunjură, sare Peteceasca 'n calea ei.

— „Cei părinte, io nu-s din turma Sfinției tale? Celor, cari nu duc un corn de prescură la sfânta biserică, le 'ntinzi dreapta pentru sărutare de-o poștă, dar mie nu, te faci că nu mă vezi. Frumos destul. Apăi, ne mai mirăm, că-s atâtea rele în lume, că nu mai dă Dumnezeu rod pământului, că se 'nmulțesc mucării, cari fug de sfânta cruce ca păgânii”.

Și are pentru ce-i întoarce spatele părintele. Nu-i immormântare, feștanie sau cununie, după care popa să nu-și audă vorbă rea, scornită de Peteceasca. La cununia fetei primarului, se lățise vestea în sat, că slujba a fost numai hodorogită și că pe capul miresei s'a pus prostia cea mai învechită, deși mai sunt câteva perechi nouă nouțe. Dar a vrut părintele să-și răsbune pe primarul, care nu a stăruit să se închidă cimiterul, după voia Sfinției Sale.

La pomana frunțașului Tânase, părintele nu gustase din bucate, decât numai spre-a nu da de bânuit ceva rău. Dar Peteceasca a găsit nodul în papură, că părintele s'a supărat, pentruce l'a pus la masă alătura de Ciorbotea, care e de legea unită.

Și Peteceasca asta, care a pus petec pe cinstea fiecărui om, nu și-a găsit încă meșterul, care să-i petească strămbătura-i de de-a-supra bărbiei.

Doar Ilie-al Surdului a încercat odată marea cu degetul. Îi ajunse omului apa la gură. O 'ntâlnește pe Petecească într'o seară ducând apă din vale. Nici una, nici alta, își înfașcă omul năcăjit unghiile 'n păr și se face a'l încerca de tare. Dar luptă-te cu dracul, ca să nu te știe nime? Unde nu-mi dete Peteceasca un țipet, de s'au speriat și copiii din leagăn.

Sări satul jumătate, întrebându-se: unde arde? Ilie o făcu scăpată, ca să nu aibă mărturie. La judecată însă se 'ncălci în vorbă și recunoscu totul.

— „De ce-ai bătut femeia, măi omule?”

— „N'am bătut-o domnule, că numai am tras-o de păr!”

— „Și ce-ai avut cu părul ei?”

— „M'a tot vorbit de rău, domnule!”

— „Ei și dacă te-a vorbit de rău, tu aveai să-i smulgi părul din cap? Trei zile areșt și 200 Lei spese de proces. Ești mulțămîtit?”

— „Mulțămîtit domnule, dacă mă lăsați, să-i albesc gura!”

— „Că-i vrednică, domnule!”

Acasă, spunea Ilie vecinilor: „Mai bine să-ți dai cu capu de părete, decât în 'scorpiia aia. O crezut-o domnii și fără mărturie”.

Și mai rămase Ilie și de răsul satului. Doar bătrânul Pătruș l'a mai îmbunat: „Cu dracu te prinzi tu, Ilie? Eu am cunoscut pe moșu-so! Ce naște din pisică, șoareci mânăncă.”

PETREA DASCĂLUL

## Lumea pierdută

Roman de A. Conan Doyle

— Urmare —

CAPITOLUL XIII.

„O privești, pe care nu voi ulța-o nicipând.”

Când soarele apunea să facă loc unei nopți melancolice, am zărit departe pe planul de jos figura mică a Indianului care se depărta, și l-am petrecut din ochi — pe această ultimă nădejde de scăpare — până dispăru în negurile roșii vineții ale sării care acopereau zările dinspre Amazon.

Era întunec deabinelea, când m'am întors în tabăra noastră răsturnată și ultima privești înainte de a veni aici a fost lumina roșie a focului lui Zambo, singurul punct luminos din lumea dinafară, după-cum Zemo era singurul punct luminos în lumea de griji a sufletului meu. Totuși eram cu mult mai mulțumit decât în dimineață: aveam nădejdea că lumea va ști ce am făcut, că dacă ni se vor prăpădi pe aici trupurile, numele cel puțin are să ne rămână, trecând în posteritate alătura de rezultatele trudelor noastre.

Să dormi în această tristă tabără, după cele ce s'au petrecut de curând aici, nu era un lucru prea ademenitor; — și totuși era preferabil, decât să petreci o noapte în djungel. Nu aveam ce alege: ori una, ori alta. Înțelepciunea mă prevenea, că nu e prudent să dorm peste noapte, ci mai cuminte e să străjuiesc. Natura extenuată mă sfătuia însă, poruncitor, altfel. Mă urcai într'un copac mare, dar nu am găsit un loc de razim cât de cât potrivit; eram sigur, că îndată ce aş ațipi, aş cădea la pământ și mi-aș frânge gâtul. M'am coborât de nou, și am început de nou să cumpenesc ce era să fac. În urmă, am închis poarta ocholului, aprinsei trei focuri de trei părți, și după ce am mâncat zdravăn am adormit mort, un somn adânc, din care m'a trezit un eveniment curios și extrem de îmbucurător. În zori de zi, când începea să se zărească, simții cum mi se apasă o mână pe braț. Am sărit spăimântat, cu nervii crispați, căutând arma de lângă mine. Am țipat de bucurie, când în lumina rece, sură, a dimineții, recunoscu pe Lordul John, ingenuchiat lângă mine.

El era — și totuși nu era el. Când l-am văzut pentru ultima

**1 FRANC = 7 LEI**

La librăria LEPAGE

pentru editurile casei  
MASSON-PARIS

Pentru alte ed. franceze, cel  
mai mare favor de schimb 5-6

**Cereți catalog!**



dată era calm, corect în ținută, în haine curate. Acum îl vedeam palid, cu ochii privind sălbatic, găfâind ca un om care a gonit o lungă cale. Fața nerasă îi era zgâriată, plină de sânge, hainele zdrențuite, capul gol. Il privi îngrozit, dar el nu-mi lasă timp să întreb. Pe când îmi vorbea alegea lucruri din efectele noastre, în grabă, înfrigurat.

— Repede, tinere băete-amice, repede! strigă. Toată clipa e scumpă. Ia armele, ia-ți două. Celelalte două le iau eu. Așa! Și acum cât de multe cartușe! Umple-ți buzunarele. Acum ceva de mâncare. O jumătate de duzină de conserve vor ajunge. E în ordine! Nu întreba nimic și nu te gândi decât la un lucru: la fugă. Vino, într'un răsuflet, ori s'a sfârșit cu noi!

Adormit încă pe jumătate, fără a-mi putea explica ce vrea să zică aceste toate, m-am pomenit alergând nebunește după Lordul Iohn dealungul pădurilor, subsuori cu câte o armă, în brațe cu fel de fel de efecte ale noastre. Lordul goni prin desigurii cautându-le parcă pe cele mai impenetrabile, până ajunserăm la un pâlce de tufărie încălțită, de se părea că nu ar putea vietate să patrundă în el. Intră în brânci, nebăgând seama spinii care îi spintecau hainele, mâinile, capul, și mă țără și pe mine în urma lui. În mijlocul desetului se opri.

— Așa! găfai. Eu cred, că aici suntem în siguranță. Ei sigur vor lua-o înspere tabăra noastră. Acestele va fi primul gând. Și se vor mira că nu mă gădesc acolo.

— Dar ce înseamnă toate aceste? întrebai, când mi-am redobândit resuflarea. Unde sunt profesorii? Și cine ne urmărește?

— Oamenii — moime, zise. Dumnezeu! ce monștrii! Nu ridică vocea, fiindcă ei au urechi fine, ochi ageri. În schimb, după cât i-am putut observa până acum nu au un miros prea ager, așa, că nu cred să ne poată adulmece. Dar Dta pe unde colindai, tinere băete-amice? Ai stat frumos la siguranță?

În câteva propoziții i-am povestit cele petrecute de mine în memorabila noapte.

— Frumoase lucruri, zise, după ce i-am povestit chestia cu dinosaurul și puțul salvator. Nu s'ar prea potrivești acest încântător locșor pentru o cură de odihnă... ce zici? Cât de pășit să fii, nu mi-aș fi putut imagina barem că se pot întâmpla lucruri ca cele peste care am trecut

noi. Odată am căzut în mâinile unor canibali papuani — dar aceia sunt gentlemani pe lângă horda de aici.

— Cum s'a întâmplat?

— Era dis de dimineață. Savanții noștrii prieteni abea se treziră, nici nu apucaseră încă să discute. Deodată a început să ploae moime. Cădeau pe noi ca merele coapte când scuturi pomul. Eu cred, că noaptea s'au adunat pe nesimțite, până au umplut arborele mare de deasupra noastră. Uneia am avut timp să-i fac tunel prin burtă, dar înainte de a ne da bine seama de situație ne-au năvălit, ne-au ținut la pământ, cu fețele în sus, zece, douzeci pe câte unul din noi. Le zice moime, dar aproape fiecare avea în mâini o bătă, pietre și găngăveau vorbe între olaltă, și pe urmă, ne-au legat fedeleș cu liane, un lucru care dovedește, că stau în fruntea tuturor animalelor pe care le-am văzut în cursul hoinăririlor mele.

*Oameni-moime*, iată numele lor adevărat, ochiul necunoscut al lanțului darvinian — și eu aș fi dorit să rămână pe veci necunoscut. Au ridicat de jos pe soțul lor rănit, care săngera ca un porc, și apoi s'au așezat la sfat în jurul nostru, aruncându-ne priviri ucigașe. Erau creaturi puternice, de mărimea unui om, dar mult mai vânjoase. Aveau niște ochi suri, curioși, sticloși, subț sprâncene stufoase roșii. Ne priveau și îngânau întruna vorbe rupte, neînțelese. Challenger nu e pui de găină de azi și totuși mi-se pare că și-a cam pierdut capul. Se căznea să se ridice în picioare și răcnea la horda din jur să-i dea drumul, înjurând cum îi venea la gură, parcă l'ar fi înțeles cineva. De avea în jurul lui o ceată din ziaristi lui dragi, nu cred, că ar fi putut injura mai dela inimă.

— Și apoi ce-au făcut? Eram nerăbdător să aud sfârșitul întâmplării, pe care mi-o șoptea în ureche tovarășul meu, în vreme-ce ochii lui ageri spionau în toate părțile, și în mână ținea arma gata de foc.

— Eu am crezut, că ne-a sosit ceasul din urmă; dar ni-a fost dat să ne urmăm încă grozava aventură. Dușmanii noștrii gesticulau, țipau, se certau parcă. Apoi unul dintre ei se ridică și se apropie de Challenger. Vei râde tinere-băete-amice, când îți voi spune, că așa stând lângă olaltă ai fi jurat că sunt din acelaș neam. Nu aș fi crezut nicicând, dacă nu i-aș fi văzut cu ochii mei. Acest bătrân

om — moimă — șeful lor de fapt era un fel de Challenger roșu, având toate grațiile principale ale prietenului nostru, doar cu o nuanță mai exprimate. Acelaș trup scund, aceeași umeri enormi, pieptul bombat, lipsa completă a gâtului, un fuior de barbă încălțită, sprâncenele zburlite stufoase, în ochi acelaș „ce vrei mă prostule?“ etern... în fine întreagă seria. Când șeful stătu alături de Challenger și îi puse mâna pe umăr, tabloul a fost complet. Summerlee a avut aceste isterice, râdea cu hohot, până la lacrimi. Oamenii — moime răsără și ei — sau mi-se părea numai că e răs rânjitura lor scărboasă, — apoi se puseră pe muncă, să ne ducă prin pădure înainte. Nu s'au atins de arme și celelalte efecte — eu cred, că se temeau să le atingă — în schimb au dus cu ei toate alimentele neînchise în tinichea. Eu și Summerlee am avut să îndurăm în cursul drumului un tratament nepoliticos — o dovedesc zgârieturile pielii și zdrențele de pe mine — mai ales, că ne-au târît prin desiș în linie dreaptă neocolind spinii, tufe, nimic. Ei o puteau face, cu pielea lor ca talpa. În schimb Challenger ajunse boer mare: Patru oameni-moimă îl duceau pe umere, ca pe un imperator roman... Dar ce se aude?

Din depărtare suna un sunet curios, părăitor, parcă erau nenumărate castagnete.

— Ei sunt! zise tovarășul meu, luncând două cartușe și în expresul celalalt. Incarcă armele, tinere-băete-amice că vii nu trebuie să ne mai poată avea. Da, când sunt mâniași își bat dinții și fac sunetul acesta. Pe Dumnezeu! dacă ne gădesc le vom da motiv să se agite, să fie furioși... Repetăm în o altă scenerie „Moartea celor doi Grey“ din baladă. Cu mâinile încheștate pe arme, încunjurați de un parapet de morți și moribunzi... li mai auzi?

— Foarte departe.

— Cearta aceasta a trecut; dar eu cred, că mișună pădurea de pâlcuri, care mă caută. Ei, da, îți povesteam întâmplarea... În curând am ajuns în orașul lor, vre-o mie de corturi de frunze și crengi, cui-buri zidite în coroanele unor arbori mari în apropierea abizului dela marginea platoului, la vre-o trei-patru mile de aici. Bestiile aceste spurcate m-au pipăit pe tot locul, și mi-se pare, că nu am să mă pot curăți de urmele lor cât voi trăi. Ne-au legat pe fiecare cu spatele



la câte un arbore, așezându-ne deasupra capetelor de straje câte o brută înarmată cu măciucă. Când vorbesc de noi, mă gândesc la Summerlee și la mine. Bătrânul Challenger era în vremea aceasta în vârful unui copac, mânca poame și ducea lume dalbă. Ai fi răs cu hohot și Dta, de l-ai fi văzut întronat în cuibul din vârful arborelui, alături de fratele său mașter, cântând în basul lui adânc din fundul plămânilor „Clopotele sună”, și pândind efectul pe care îl face muzica asupra tovarășului său; am răs și eu deși nu prea aveam poftă de răs, vei înțelege. Pe cum se vedea dușmanii noștri îi lăsau oarecare libertate și confort profesorului Challenger, ca să fie cu atât mai neîndurați cu noi ceștialți doi. Ne era o mare mângăere gândul, că te știam în libertate, și că aveai asupra Dtale întreaga noastră arhivă.

— Și acum, tinere amice, am să-ți povestesc un lucru, care te va mira. Mi-ai povestit, că ai văzut urme de oameni, focuri, curse și așa mai departe. Ei bine, noi i-am văzut pe indigeni chiar. Erau niște nenorociți de oameni piperniciți, triști de moarte: și aveau motiv să fie triști. Mi se pare că oamenii țin în stăpânire partea de dincolo a platoului, acolo unde ai văzut cavernele și focurile, pe când în partea de aici sunt stăpâni oamenii — moime, și că între aceste două neamuri e război sângeros acum. Așa mi-se pare că ar fi situația, din câte am văzut până acum. Ieri camenii-moime au prins o duzină de indigeni și i-au adus prizonieri în tabără. De când sunt nu am auzit asemenea sălbatece țipete de veselie și învingere. Prizonierii erau niște oaineni mici, arămâi, mușcați și zgăriați de toate părțile, încât abea se puteau târi. Unul-doi au fost omorâți îndată; o lovitură a puternicilor oameni-moime, și nenorocitele creaturi erau gata, fără să scoată un țipet. Nouă însă ne-a venit deadreptul rău. Summerlee aproape leșină, și chiar pentru Challenger era o priveriște cam in-suportabilă. Mi se pare, că s'au departat; ce zici?

Am ascultat mult timp încordați, dar nimic nu întrerupea liniștea, decât doar cântecul paserilor. Lordul John își urmă povestirea.

— Mi se pare, tinere-băete-amice, că și tu ai scăpat ca prin urechile acului. Ai avut noroc, că erau preocupăți de prinderea acestor indieni, astfel fără indoială s'ar fi întors la

tabăra noastră și te-ar fi încorporat și pe dta. Doar — dupăcum ai observat foarte bine — oamenii-moime ne-au ținut în ochi, ne-au spionat din prima zi din deșeușul copacului, așa că ei au știut, că unul din noi a mai rămas nepris. Ei însă nu se gândeau decât la prinderea indienilor — altfel azi dimineață nu te trezeam eu ci o duzină de gingașe moime. Ei bine, ceea ce a urmat, a fost un lucru îngrozitor. Doamne! oare nu e un vis urât întreagă istoria? Iți aduci sigur aminte de stufăria de bambus, ascuțit ca lancele, dela baza stâncilor, unde am găsit scheletul nenorocitului american. Da; e drept la poalele satului de moime, și servește de teren de sport: acolo fac să sară în țape pe prizonierii lor. Sunt sigur, că în stuful acela se găsește o mulțime de schelete. În vârf e o poiană mică, un teren de paradă, și acest sport a saltului în abiz îl fac cu o oarecare ceremonie. Nenorociții prizonieri au să sară unul câte unul, și plăcerea spectatorilor este să vadă ce soarte a avut cel care a sărit: s'a sfărâmat în bucăți de stâncile dela bază s'au s'a înfirat în lancele de bambus.

Ne-au dus și pe noi să privim, în vremea întreg tribul era înșiruit

pe marginea abizului. Au sărit patru indieni, și lancele de bambus au trecut prin ei ca cuțitul prin unt. Am înțeles acum, de ce-i creșteau bietului Yankee trestiiile printre coaste. Era oribil să privești — și totuși aveai o senzație de agitație sportivă, stupidă. Ne fascina și pe noi priveriștea omului care se prăbușește în moarte, chiar și gândindu-ne că în curând ne va veni nouă rândul să facem acest adevărat salt-mortal.

— Dar nu ne-a venit rândul atunci. Au reținut pentru azi șase indieni — așa mi-se pare din semnele lor, — și sunt sigur, că noi aveam să fim punctul de forță al programului. Challenger avea o situație aparte; dar Summerlee și cu mine eram fără indoială în joc. Puteam înțelege cele ce se vorbeau, constându-le limba din mai multe semne decât vorbe. Trebuia să încerc o scăpare. Toată sarcina era a mea: Summerlee era cu totul neputincios, și nici Challenger n-a-mi putea fi de mare folos. Și de altfel de câteori aveam prilegiu profesorii să schimbe două vorbe, nu făceau decât să se certe; nu puteau cădea de acord asupra clasificării deavolilor roșii, care ne-au prins, Unul zicea că sunt driopithecus.



**„Nu-l  
intreci  
cu nimic  
dar îl găsești  
pretutindeni“  
Geza Herczeg  
fabrică che-  
mica, Cluj.**

7-21



Lyold 1732





celalalt că sunt pithecanthropus... învârtind în gând planuri de scăpare, am fixat două puncte. Întâi, că brutele aceste, pe teren deschis nu pot alerga atât de iute ca un om. Ai văzut că au picioare scurte subțiri enormele lor trupuri. Chiar și Challenger i-ar putea da oricărui dintre ei un avantaj de câțiva yarzi într-o sută, iar dta sau eu suntem pe lângă ei șampioni mondiali. Al doilea punct stabilit era, că nu știu ce e pușca. Nu cred că au ghicit cum a fost rănit tovarășul lor pe care l-am pușcat prin burtă. De-am ajunge de nou la armele noastre am fi stăpâni ai situației.

Și așa, azi dimineață mi-am deslegat frumușel funiile, i-am dat paznicului meu un zdravăn picior în burtă, și am luat-o la picior spre tabăra noastră. Acolo te-am găsit pe dta și armele, și acum iată-ne aici.

— Dar ce se alege cu profesorii noștrii? strigai consternat.

— Trebuie să ne întorcem de grabă să-i scăpăm. Nu-i puteam aduce cu mine. Challenger era cu cuaiat în arborele lui, iar Summerlee nu ar fi fost în stare să se țină de mine. Singura nădejde era să-mi găsesc armele și să mă întorc după ei. Fugind împreună ar fi pus de greabă mâna pe amândoi profesorii, și s'ar fi răzbunat fără amănare asupra lor. Pe Challenger poate că nu l'ar fi putut prinde, dar s'ar fi terminat cu bietul Summerlee. Așa, că mi s'a părut mai cuminte să fug singur. Dar acum e o chestiune de onoare pentru noi să ne întorcem, să-i scăpăm, sau să ne împărțăm și noi de soarta lor. Și așa tinere — băete — amice să-ți înalți sufletul: până de seară vom fi apucat o cale din cele două.

Cred, că înzadar am încercat să redau felul de povestire curios al Lordului John, propozițiile lui scurte, aspre, tonul lui pe jumătate glumeț.

Era un născut conducător și aventurier. Când se prezenta nădejdea unei primejdii, părea că-i curge în vine argint viu, vorba îi devenea nervoasă, ochii reci se umpleau de

scânteii și mustața de Don Quichote începea să tremure într-o veselă agitație. Dragostea lui pentru orice primejdie, deplina lui apreciere a părții dramatice din fiecare aventură, credința lui, că oricare pericol e un fel de sport: o emulare feroasă între tine și între soartă având ca țintă moartea: îl făcea un neprețuit tovarăș în situații ca aceia în care ne găsim și acum. De nu mi-ar fi chinuit sufletul grija tovarășilor noștri prizonieri, mi-ar fi făcut o adevărată plăcere să intru în o asemenea aventură alături de un asemenea om. Ne-am ridicat încetinel din ascunzișul nostru spinos, când deodată i-am simțit mâna strângându-mi puternic brațul.

— Pe Jupiter! șopti, uite că vin, colo!

Din locul unde ne găsim vedeam înaintea noastră o largă deschizătură în pădure, boltită de frunzi, înprejmuită cu două rânduri de copaci. Peste acest drum înainta o ceată de oameni-moime. Veneau înșiruiți unul la spatele celuilalt, cu picioarele lor scurte, strâambe, cu spinările încovoiate, atingând din vreme în vreme pământul cu mâinile lor lungi și privind neconștient în dreapta și în stânga, în căutarea noastră. Cum se țineau plecați, nu le-am putut judeca precis înălțimea, dar putea fi cam de cinci picioare, mâinile lungi, piepturile enorme. Unii aveau în mână pari, și așa din depărtare păreau o ceată de oameni schilozi, foarte păroși. Adecă o clipă i-am văzut; apoi au dispărut în tufiș.

— Încă nu a venit vremea — zise Lordul John, coborându-și dela umăr arma. Lucru cel mai cuminte e să rămânem ascunși, până vor renunța să ne mai urmărească. Apoi să încercăm să mergem în cetatea lor, și să-i izbim acolo, unde-i doare mai mult. Mai rămânem aici o oră, apoi plecăm.

Ne-am trecut acest ceas deschizând o cutie de conserve și dejunând. Lordul John nu mâncase de ieri dimineața decât numai câteva fructe, și acum înghițea ca un om gata să moară de foame. Apoi cu buzunarele pline de cartușe, cu câte o armă în fiecare mână, am plecat la expediția noastră de salvare. Înainte de a pleca însă am însemnat ascunzișul nostru și ne-am notat situația lui față de fortul Challenger, așa, ca în caz de nevoie să-l putem găsi cu ușurință. Ne-am furișat tăcuți prin tufe, până am ajuns la stânca din marginea platoului, aproape de tabăra noastră veche. Ne-

am oprit aici și Lordul John m-a pus în cunoștința planului său de război.

— Câtă vreme ne găsim subțorborii groși, porciiăștia ne au în mână, zise. Ei ne văd fără să-i putem vedea și noi. La loc larg însă se schimbă situația cu totul. Aici noi ne mișcăm mai ușor, mai repede decât ei. În urmare, pe cât posibil, trebuie să ne ținem la lumină. Pe marginea platoului sunt mai puțini arborii mari decât câtră centru. În urmare aceasta e linia de înaintare. Mergi cu băgare de seamă țineți ochii deschiși și arma gata. Și înainte de toate un lucru: câtă vreme mai ai un cartuș în armă nu lăsa să te prindă — și-o spun, cu limbă de moarte, se prea poate.

Plecându-mă peste coasta stâncei l-am văzut pe bunul nostru Zambo șezând pe o stâncă, cu luleaua între dinți. Aș fi dat orice să-i fi putut striga, să-i spun situația în care ne găseam, dar ar fi fost o nebulie, ne-ar fi auzit dușmanii noștri. Părea că pădurea e plină de oameni-moime; de repezite ori le-am auzit clănțănitul de castagnete în adăncurile crângului, cum treceau înainte. Atunci ne ascundeam în tufișul cel mai apropiat, și stăteam tăcuți, ca morți, până se pierdea zgomotul. Opriți așa în repezite rânduri, înaintam încet și trecură două ceasuri, cel puțin, decând am plecat, până am văzut din grija și mai mare cu care înainta Lordul John, că trebuia să fim aproape de ținta noastră. Imi făcu semn să stau pe loc, târându-se în brânci. În mai puțin de o minută se întoarse, cu fața crispată de agitată.

— Vino zice. Vino fuga. Să deo Dumnezeu să nu fi sosit prea târziu! Mai am încă nădejde.

De agitat ce eram îmi tremura tot trupul, când am înaintat în brânci, și ajuns lângă Lordul John, aveam în fața mea poiana cu satul oamenilor-moime.

A fost o priveslă, pe cari nu voi uita o până în ceasul morții — atât de sălbatică, de imposibilă, încât nu știu cum să o descriu să vă puteți face o cât de palidă imagine,

ATELIER MODERN  
DE FOTOGRAFII

G-A-R-D-I & C<sup>o</sup>.

CLUJ, STRADA  
ȘAGUNA No. 13

A APĂRUT

FUM de JERTFĂ

poezii de TEODOR MURĂȘAN  
PREȚUL 20 LEI, ȘI PORTO

De vânzare la principalele librării  
și la autor în Turda.



sau să mai cred în ea chiar eu, colo peste câțiva ani, de-mi va fi dat să mai stau după mesele în Savage Club, pierdut în amintirile zilelor trăite. Mi se va părea mie chiar un vis urât, o imagine de delir, prescriu scena acum, când o am încă proaspătă înaintea ochilor, și va fi cel puțin un om în lume, acel care zăcea în clipele acele lângă mine, în iarba înaltă — care va putea dovedi de am spus adevărul sau am mințit.

În fața noastră se întindea un luminii, larg, întins — în diametru de vre-o sută de yarzi — acoperit cu tufă verde, și iarba fină, până la marginea platoului. În jurul poenei se înșiriau în semicerc arbori, plini cu colibe de frunze, zidite între crengi una deasupra celeialalte. Mai bine s'ar potrivi să asameni acest loc, cu pălcurile de arbori înalți în care își fac sute și mii de cioare cuburile. Ușile acestor colibe și crengile arborilor erau pline de norodul de oameni-moime, după mărimea lor femeiele și copiii tribului.

Ei formau tabloul, și priveau încordați scena care ne fascinasă, ne îngrozise și pe noi.

Pe terenul deschis din apropierea prăpastiei se adunaseră câteva sute din aceste creaturi cu părul roșu țepos, unele mari, enorme, toate oribile când treceai cu ochii peste ele. Domnea între oamenii-moime oarecare disciplină, dupăce nici unul nu ieșea cu un pas barem mai înainte de linia în care erau înșiruiți. În fața lor stătea un mic grup de Indiani — niște oameni mici, amărâți, a căror piele lucea în soarele viu ca niște bronzuri poleite. Lângă ei se găsea un om alb, înalt, uscat, cu capul în piept, cu mâinile încrucișate, cu o atitudine de extremă groază și desperare. Nu puteam să nu recunoaștem figura colțuroasă a Profesorului Challenger.

Înainte și de jur împrejurul acestei cete desnădăjduite de prizonieri, străjuiau mai mulți oameni-moime, făcând imposibilă orice încercare de fugă. Despărțiți de ceilalți, precis la marginea abizului, stăteau două figuri atât de stranii, și între alte împrejurări atât de ridicole, încât mi-au atras îndată luarea aminte. Una era camaradul nostru, Profesorul Challenger. De pe umeri încă îi mai atârnau resturile hainei, cămașa însă îi era sfâșiată de pe el, așa, că barba enormă se pierdea în pădurea neagră de păr, care îi acoperea pieptul. Pălăria și-o pierduse iar părul — care i-a crescut lung

în cursul pribegiei noastre, era o clae încălțită, cu șuvițe lungi în bătaia vântului. O singură zi pare că a fost suficientă să-l facă din produsul cel mai înalt al civilizației moderne un sălbatec din America de Sud, de cea mai desperată speță. Lângă el stătea stăpânul lui, regele oamenilor-moimă. Dupăcum observase și Lordul John, regele era un perfect „alter ego” al profesorului, decât că avea părul roșcat în loc de negru. Aceiaș figură scundă, groasă, aceiași umeri puternici, aceiaș ținută a mânilor, aceiaș barbă stufoasă, pierzându-se în pieptul păros. O deosebire nu puteai găsi decât în faptul, că deasupra sprâncenelor, unde omul-moimă avea o frunte îngustă înclinată înapoi, vedeai fruntea largă, frumoasă, arsă de soare, a europeanului. În toate celelalte lucruri, regele era o absurdă parodiare a profesorului nostru.

Toate aceste imagini, care mă țin atât de mult timp, când le descriu, mi s'au imprimat în câteva clipe. Așa câteva clipe, urmând apoi alte lucruri de gândit și de făcut, desfășurându-se cu pași repezi înaintea noastră o adevărată dramă. Doi dintre oamenii-moime au înșăcat pe un indian din grupul prizonierilor, și l-au țărât până în marginea prăpastiei. Regele își ridică mâna în un gest de comandă. Cei doi prinseră victima de mâini și de picioare și îl legănară de câteva ori înainte, înapoi, cu o mare violență. Apoi cu un avânt îngrozitor

aruncă pe nenorocitul indian în abiz. Cu atâta putere l-au avântat, încât prizonierul descrise întâi sus în aer o curbă înaltă, înainte de a se prăbuși. Când dispăru în adâncime, întreaga asistență — în afară de sentinele — năvăli la marginea prăpastiei. Urmă o lungă pauză de absolută tăcere, sfârșită de un nebun urlet de bucurie. Jucău veseli în salturi largi, agităndu-și brațele lungi păroase și urlând plini de veselie. Apoi se depărtară de coasta stâncilor, se așezară de nou în o linie regulată, și așteptară proxima victimă.

Venise rândul la Summerlee. Doi dintre paznicii lui îl prinseră de brațe și-l traseră brutal în fața spectatorilor. Întreaga lui figură deșirată, mâinile, picioarele lungi îi tremurau convulziv, ca un pui prins în ghiarele uliului. Challenger se întoarse către rege și îl ruga cu mâinile împreunate. Îl ruga, îl implora să-l lase camaradului său viața. Regele îl feri cu o lovitură brutală și clătină negativ din cap. A fost cea din urmă mișcare conștientă, pe care a făcut-o în lume. Arma Lordului John răbufni, și în clipa următoare regele zăcea la pământ: o masă roșie, sângeroasă, care se zbătea murind.

— Trage în mijlocul lor! Trage, întruna, de grabă, trage! îmi strigă tovarășul meu.

În sufletul oricărui om, cât de toate zilele ar fi el, se găsesc curioase adâncuri de sălbăcie, dor de sânge. Eu sunt dela firea mea un om blând la suflet, și, de multe ori, privind un iepure rănit, m'am pomenit cu ochii în lacrimi. Dar în clipa aceasta mă cuprinsese o nebună poftă de sânge. M'am trezit stând în picioare golind magazin după magazin, deschizând mecanic arma, umplându-o, țintind, trăgând, omorând, în vreme-ce chiuam de plăcere la fiecare glonte care lovea în plin. Doi înși, cu cele patru arme ale noastre, am făcut un îngrozitor măcel. Sentinelele care țineau pe Summerlee erau la pământ, și profesorul stătea înmărmurit, ca un om beat, fără să fie în stare să înțeleagă că era liber. Toată ceata aceasta de oameni-moime a luat-o la goană, îngroziți, neștiind de unde vine valul îngrozitor de prăpăd. Alergau, gesticulau, țipau, se împiedeau de cei căzuți, învârtindu-se în loc, fără cap. Apoi de-odată, ca la o comandă, năvăliră cu toții în goană nebună spre arborii din jur, căutând adăpost și părăsind terenul plin de cadavre și tovarăși de-ai





lor răniți. O clipă au rămas singuri prizonierii în mijlocul poenei.

Mintea ageră alui Challenger a cuprins într-o clipă situația. Alergă la înmărmurit Summerlee, îl apucă de mână și alergară amândoi înspre noi. Doi dintre santinele au încercat să-l urmărească, dar la doi pași au fost oprite de gloanțele Lordului John. Alergărăm înspre centrul luminișului să întâlnim mai degrabă o clipă pe prietenii noștri nenorociți, și să le dăm în mâni câte o armă încărcată. Dar Summerlee era la capătul puterilor lui. Ahea se mai putea ține pe picioare. Pe încetul oamenii moime își reveniră din nebunia primului moment de panică. Se apropiară prin tuși, evident cu gândul să ne tae retragea. L-am luat pe Summerlee de subsuori, Challenger de o parte, eu de alta, și ne-am început retragerea, în vreme-ce Lordul John, cu arma la ochi, ne coperea, trăgând de câte ori apărea vre-un cap sălbatic din desiș. Vre-o milă și ceva ne-au urmărit brutele. Apoi renunțară să ne mai gonească, pe semne găsind puterea noastră și constatând, că nu e lucru cuminte să se espue armelor noastre ucigătoare. Când în fine am ajuns la tabăra noastră pustie și am privit în urma noastră, ne-am văzut singuri.

Ni se părea, că suntem singuri; dar greșeam. Ahea am închis poarta de spini a țarcului nostru, ne-am strâns frățește mâinile și ne-am întins morți de obosei lângă izvorul nostru, când am auzit afară pași, și o voce plângătoare la ușa noastră. Lordul Roxton alergă într-acolo, cu arma în mână și deschise poarta. Acolo stăteau în genunchi, cu fața la pământ, cei patru supraviețuitori ai prizonierilor indieni, tremuând de frica noastră și totuși cerându-ne apărare. Cu un gest expresiv, unul dintre ei arată pădurile de jur împrejur, indicând, că sunt pline de dușmani și de primejdii. Apoi târându-se la picioarele Lordului John i-le îmbrățișă și își lipi fața de ele.

— Pe Dumnezeu! strigă Lordul John smulgându-și perplex mustața. Ce păcatele noastre să știm face cu nenorocii aceștia? Hai scoală-te gândace, și iați fruntea de pe cismele mele!

Summerlee se ridică în picioare și își umplu luleaua scurtă tâmasă rece de atăta vreme.

— Iată-i mântuiți și pe aceștia! zise. Ne-ați scos pe toți deadrept din ghiarele morții. Pe cinstea mea, bine v-ați făcut lucrul!

— Admirabil! strigă Challenger. Admirabil! Pentru ceace ați făcut azi nu vă datorim numai noi ca indivizi nesfârșită recunoștință, ci v-o datoroște întreaga lume științifică europeană. Nu stau la indoială să constat, că dispariția profesorului Summerlee și a mea ar fi lăsat un mare gol în istoria modernă a zoologiei. Tinărul nostru prieten de colo, și Dta ați săvârșit un lucru bun.

Se plecă în fața noastră cu vechiul lui zimbet părințesc, dar „știința europeană” ar fi tot cam contrariată dacă ar fi putut vedea în chipul acesta pe acești doi copii ai ei răsfățați, nădejdea ei din viitor, în capul gol cu pieptul desvelit, cu hainele în zdrențe. Challenger stătea între genunchi cu o cutie de conserve deschisă, ținând în mâni o zdravănă bucată de carne de berbec din care mușca sănătos. Indianul aruncă ochii înspre el, și cu un ușor țipet de groază se aruncă de nou la pământ îmbrățișând genunchii Lordului John.

— Nu-ți fie teamă, băete, — îl incurajă Lordul John, bătându-l pe umăr. — Lje frică de Dta, Dle Challenger, și nu e nici o mirare, pe Dumnezeu!... Haide, băete, haide, nu-ți fie frică, și el e un om, ca și noi ceilalți!

— Iți permiți prea mult, Domnule! strigă indignat profesorul.

— Dar a fost o adevărată salvare pentru Dv. Dle profesor Challenger, că sunteți puțin altfel decât ceilalți... De nu ați fi sămănat atât de mult cu regele...

— Pe cinstea mea, domnule Lord John Roxton, vă permiteți lucruri...

— Nu spun decât purul adevăr.

— Vă rog, domnule, să schimbați subiectul acesta. Observațiile dv. sunt fără însemnătate și fără rost. Chestiunea cea mai urgentă este, ce să ne știm face cu indienii aceștia? Cel mai cuminte lucru ar fi să-i conducem până acasă la ei, dacă am ști în care parte stau.

— Nu e greu să o ghicim, zise eu. Ei trăesc în peșterile din stâncile de dincolo de lac.

— Prietenul nostru de aici le știe sălaşurile. Ce distanță să fie până acolo?

— Vre-o douăzeci de mile bune, zisei.

Summerlee morăi neîndestulit.

— Eu unul nu aș fi în stare să merg până acolo... dar parcă aud de nou brutele aceste în urma noastră.

Pe când vorbea am auzit și noi departe în pădure țipetele oamenilor — moime, care se apropiau.

Peste indieni a trecut un cutremur de groază.

— Trebuie să plecăm, degrabă, zise Lordul John. Dta, tinere-băete-amice sprijinește pe Summerlee. Indianii vor aduce bagaje. Grăbiți, să plecăm până nu ajung să ne vadă.

În mai puțin de o jumătate de ceas am ajuns la desișul de spini în care ne-am mai adăpostit odată. Toată ziua am auzit strigătele oamenilor-moime în partea dinspre vechia noastră tabără, dar nici unul din ei nu ne-a găsit urma, nu s'a apropiat de refugiul nostru, așa că toți, albi și roșii ne-am adâncit într-un somn întăritor. Moșiam în amurgul sării, când am simțit că cineva mă trage de mână, și găsi pe Challenger, în genunchi lângă mine.

— Dta, dle Malone, conduci un ziar, în care treci toate evenimentele, și poate vei avea intențiunea să îl și publici, zise solemn profesorul.

— Eu sunt aici în calitate de reporter de gazetă, răspusei.

— Foarte bine. Poate ai auzit azi din gura Lordului John Roxton unele observări copilărești, insolente, care ar concluda la oarecare asemănare... între mine... și...

— Da, le-am auzit.

— Nu e nevoie să spun, cred, că ar fi extrem de ofenzător pentru mine, dacă s'ar publica asemenea ineptii și minciuni la adresa mea.

— Nu voi reda decât purul adevăr.

— Observările lordului John de multe ori sunt extrem de fanteziste, și e în stare să găsească cele mai absurde cauze, faptului esperiat de multe ori, că în fața unei figuri demne, pline de caracter se simt dezarmate, fascinate și rasele de oameni cele mai primitive. Înțelegi ce vreau să spun?

— Perfect!

— Las la discreția D tale chestiunea.

Apoi după o lungă pauză adause:

— Regele oamenilor-moime de altfel era o figură cu adevărat remarcabilă — o personalitate prezentabilă, plină de inteligență. Nu ți-a bătut la ochi aceasta?

— Da, o creatură cu adevărat remarcabilă, zisei...

Și profesorul, cu inima mai împăcată, se culcă să-și urmeze somnul tulburat de grija mare de care s'a scăpat acum.

— Va urma. —





### Premierele Teatrului Național.

Teatrul Național din Cluj și-a deschis stagiunea cu aceleași piese pe care le-am văzut de atâtea ori și cu aceiași actori, pe cari îi cunoaștem cu toții atât de bine. Nimic deosebit nu marchează o nouă stagiune și de aceea impresia pe care Teatrul Național din Cluj ni-o lasă, este că el îmbătrânește din zi în zi. Este regretabil, de sigur, că această scenă nu poate să aibă un aer mai tineresc, — dar pentru a aduce acest aer poate că ar trebui multe. Întâi și 'ntâi un număr mai mare de artiști, ca direcția teatrului să nu aleagă piesele după caracterul actorilor, ci actorii după caracterul pieselor. Aceasta este principalul motiv pentru care în atâția ani Teatrul național din Cluj n'a putut să creeze decât câteva personaje de scenă. Fiind limitată puterea mimică a unui artist, este foarte firesc, ca el să nu poată da mereu creații noi și pus la contribuție neîntreruptă, să se imite, făcând impresia, că joacă aceeași piesă, doar cu altă variație. Balansând vecin în pieșele „clasice” adesea plictisitoare și între unele comedii ușoare, Teatrul Național din Cluj n'are nici măcar meritul de-a fi deschis poarta unor piese nouă românești și când a făcut o astfel de încercare în cavalierul Vloia, a dat deplin faliment, chiar dela prima ridicare a cortinei.

O regenerare a Teatrului Național din Cluj se impune. Cum și în ce măsură nu-i de datoria noastră s'o spunem Direcția, comitetul de lectură și ceilalți factori trebuie să găsească soluțiile necesare, dacă le caută.

Dintre cele trei premiere jucate în anul acesta, ca să nu mai vorbim și de reluări, cea mai succesă reprezentare a fost cea a pieselor *Scampolo* și *Morcovel*. „Nevestele vesele din Windsor” și „Martira”, una cu comical, cealalta cu tragicul ei par banalități în epoca noastră cu preocupări de altă natură, decât cele înfățișate aci. Dacă publicul și-a îngăduit totuși să aplaude cu destulă căldură piesele, a făcut-o numai pentru actorii, cari și-au dat toată măsura talentului lor pentru a ne da totuși ceva.

Scampolo și Morcovel a fost însă o surpriză. Din jocul de scenă ca și din ființa ambelor piesele s'a degajat un suflu de viață modernă, așa cum o trăim și o vedem și noi la tot pasul.

Dna *Jeana Popovici-Voina* ne-a dat o *Scampolo* admirabilă, fermecătoare, iar noua angajată a teatrului Național din Cluj, Dna *Hodos*, a jucat rolul lui *Mor-*

*covel* cu adâncă pricepere psihologică și cu un simț artistic, care pare a-i indica un frumos succes artistic.

### Constanța Hodoș: *Lilica iubește.*

D-na Constanța Hodoș face parte din garda scriitorilor tradiționaliști, cari armonizează perfect în scrisul lor fondul cu forma. Ea nu cob ară în opera sa niciodată atmosfera viciată a vieții, ci aduce aerul acela senin, curat și sănătos, cu o imperceptibilă nuanță de moralizare, de care are nevoie fiecare suflet, când prinde o carte în mână.

*Lilica iubește*, apărută în editura *Dacia Traiană* din Sibiu, este ultimul volum al autoarei *Martirilor* și este un volum despre care e bine să se vorbească cât mai des și cât mai mult. Subiectele din el sunt de-o simplitate rară, dar în aceeași vreme și de-o duiosie rară. Viața persoanelor este prinsă cu o dibăcie artistică neîntrecută și colorată cu o selecțiune cum rar întâlnim în scrisul contemporanilor noștri. Acțiunea singuraticilor bucăți este vioaie, nu lăncezește nici pe-o clipă, iar stilul limpede și curat, cu un farmec personal, pe care nu-l întâlnim adesea. Cetiitorilor noștri le recomandăm cu toată dragostea volumul „*Lilica iubește*”, căci vrednic este să stea pe masa fiecăruia.

### Al. Stamatiad: *Pe drumul Damascului.*

Noul volum de versuri al d-lui Alexandru Stamatiad cuprinde o seamă de poezii religioase, străbătute de adâncă evlavie și nădejde. Este, desigur, o mare deosebire între acest volum și cel din 1910 și drumul pe care a mers poetul ne indică o continuă urcare, o continuă cîselare și de ce n'am spune-o, o continuă și tot mai perfectă adaptare și pătrundere a vieții. Această bogată varietate de motive și de forme, pe care o întâlnim în scrisul poetului Alexandru Stamatiad, este cea mai palpabilă dovadă a unui talent, care are mereu alte și alte izbucniri.

„*Pe drumul Damascului*” este expresia sufletului nostru chinuit, care în nenorocirile mari și grele nu găsește sprijin decât în divinitate. La necaz pe Dumnezeu îl preamărim, lui ne rugăm, pe el îl chemăm. Toată această gamă de sentimente Alexandru Stamatiad o exprimă simplu, frumos, fermecător. Psalmul publicat în numărul trecut al revistei noastre dovedește îndeajuns acest lucru.

*Ne permitem a reaminti abonaților noștri în restanță cu plata abonamentului, că suntem în cel din urmă pătrar de an și că este de datoria fiecăruia să-și reguleze complet contul. După ce cu toată scumpetea din cursul anului, noi am fost singura publicație care n'am marit abonamentul, așteptăm dela abonații noștri cel puțin atâta sollicitudine, ca să nu ne amâne cu plata și să achite fără amânare restanța.*

*Vă rugăm, trimiteți deci sumele de abonament, pe cari le mai datorăm.*

**Târg de fete.** În orașelul Lalaing din Belgia fetele aranjează în vara fiecăruia un târg de fete. Ele invită la puțină gustare pe feciorii din satele vecine și cunoștințele, ce să fac cu acest prilej, se

sfârșesc adeseori cu căsătorie. În vara aceasta asemenea s'a ținut acest târg de fete. Erau de față vre-o 40 de fete mari, iar feciorii și mai mulți: ei au intrat în orașel cu muzica în frunte. Fetele și feciorii s'au dus întâi la biserică, la slujba dzeiască, apoi au mers într-o cafenea, unde cea mai frumoasă fată a ținut o vorbire înflăcărată, adresată feciorilor și în care a lăudat căsătoria și viața casnică. A urmat apoi masa și după aceea jocul. Acum fetele din Lalaing așteaptă cu nerăbdare să vază, câte căsătoriile se vor încheia în urma târgului de fete.

**Fanatism religios.** O femeie tineră din Clamond, era aderentă credincioasă a societății: „Remediul prin rugăciune”, și ca atare de mai multe ori răpădit fiind de fanatismul religios să-ârșia cele mai imposibile fapte. Femeia, care până acum se bucura de o sănătate într'adevăr vrednică de invidiat, începu dela o vreme a se plânge de dureri grozave. Toată truda medicilor s'a dovedit zadarnică, de oarece nu i-au putut afla morbul, căci femeia nu voia să deie nici un fel de explicație. Starea ei din zi în zi mergea tot mai spre rău, așa încât medicii au fost siliți să recurgă la mijlocul extrem, anume au examinat femeia cu ajutorul razelor Röntgeniene. Spre marea lor surprindere au aflat, că în stomacul femeii se găsește o cruce în mărime de aproape 10 cm.

Într'un târziu apoi după multe întrebări femeia a mărturisit, că înainte cu câteva luni — din convingere religioasă — a înghițit de bună voie crucea, ca să o poată astfel avea totdeauna la sine. Numai cu mare greutate a putut să o convingă, că trebuia să se supună operației medicale, căci altcum e pierdută, dar a fost și mai anevoioasă operația spre a delătura un obiect de feră dintr'un loc așa de gingaș, cum e stomacul. Femeia a scapat însă de primejdie.

**Originea inelului de logodnă.** În timpurile vechi au fost cunoscute două feluri de căsătorii, femeia a fost ori cerută, ori răpădită. Despre relațiunile acestora, a doua feluri de căsătorii, părerea erudiților diferă. Sohn iuristul mare din Lipsca susține, că luarea femeii e forma primă juridică a căsătoriei. Bărbatul, care s'a căsătorit, a plătit socrului o sumă anumită.

Pe lângă forma aceasta a existat și răpirea femeii, care formă a fost primită numai din silă. O mare parte a sociologilor susțin, că atât la Germani, cât și la Romani și la popoarele din Judea, răpirea femeii a fost forma excesivă a căsătoriei.

Răpitorul de femei trimitea tatălui femeii ceva dar, ca să încununeze vindicată. Așa dară mai înainte a existat răpirea femeii, și numai după aceea luarea ei cu voia bună a părinților.

Legile scrise în obiceiurile juridice numai luarea femeii o recunosc de formă juridică și cu valoare. Femeia pentru o sumă anumită, e vândută bărbatului din partea părinților ei. Invoirea fetei nu avea importanță în cele mai multe cazuri. În cursul dezvoltării juridice, se despărte legarea contractului de împlinirea acestuia, așa se despărte logodna de legarea căsătoriei. În acest caz suma plătită pentru fată nu e a părinților, ei o primesc numai, de fapt însă o dau fetei. În cursul dezvoltării contractului de cumpărare, bărbatul, adevă mirele, nu plătește suma, ci dădea în schimb numai un dar ca semn că va



răscumpăra cândva femeea cu suma necesară.

Mai târziu fata însuși primea dela bărbat acest semn și suma anumită și de semn mirele îi dădea nu bani, fără numai un inel. Așa s'a dezvoltat juridic darea inelului și mai târziu schimbarea de inele.

**Iuțeala.** O comparație între diferitele luți de mișcare pe secundă.

Melcul face într-o secundă un milimetru. Pedestrașul 1 metru, calul în pas  $1\frac{1}{2}$  m., în trap  $3\frac{1}{2}$  m., zefirul 4 m., calul în galop  $4\frac{1}{2}$  m., vaporul 8 m., vaporul de ocean 10 m., patinajul 12 m., trenul de marfă 12 m., vântul (furtunos) 17 m., trenul de persoane 18 m., trenul accelerat 26 m., porumbul 18 m., bicicleta 20 m., rândunica 45 m., sunetul 330 m., gionțul de pușcă 430 m., gionțul pe tun 450 m., pământul în jurul osiei sale 450 m., în jurul soarelui 31 km., lumina 300 mii km., electricitatea 400 mii km.

„Cartea Românească” continuă să în și în anul 1923 concursurile cu premii pentru scrieri românești.

Premiile ce va acorda se ridică la suma de Lei 113.000.

Prospecte detaliate cari cuprind subiectele și condițiunile acestui concurs, se trimite cu plăcere la cererile ce se vor adresa Direcțiunii „Cartea Românească” București, Bulev. Academiei 3.

**Un proces senzațional.** Înaintea unei judecătoriai din New-York se desbate de prezent procesul compozitorului *George Maxwell*, care este în același timp și președintele Societății autorilor americani.

Maxwell este acuzat, că a adresat nu mai puțin decât 135 de scrisori anonime, în cari își bătea joc de femeii din înalta societate.

Sunt mai mulți ani de când astfel de scrisori au produs frică și teamă în cercurile distinte americane, fără ca autoritățile să poată da de urma autorului.

Aceste scrisori conțineau denunțurile cele mai picante. Ele erau adresate de obicei rudeniilor femeii, pe care Maxwell voia să o insulte, cu scopul de a scăpa de legăturile lui intime cu ea.

Pentru a scăpa de orice bănuială Maxwell își adresa și sie-și scrisori insultătoare. Corespondența aceasta infamă a cauzat și moartea unui bărbat, care în momentul când cetia o scrisoare rușinoasă asupra vletii destrăbălate a soției sale, a fost lovit de apoplexie și a rămas mort pe loc. Acuzatul este în vârsta de 53 de ani. El neagă toate incriminările ce i-se aduc.

Cu toate acestea judecătoria a produs toate dovezile de culpabilitate.

Intreg New-Yorkul select așteaptă cu nerăbdare sfârșitul acestei tragedii.

**Femei poliștiști.** Rabinul Akiba declară odată că nimic nu este nou pe sub soare. Prefectul poliției din Belgia s'a socotit însă să dovedească marelui înțelept al Sionului că nu are dreptate. Și acest prefect, cu numele Van Vesemal, care a

intrebuințat cel dintâi cu mare succes căniin în serviciul poliției, s'a socotit să-și fericească țara cu poliștiști femei. Planul și l'a pus în lucrare. A publicat concurs. Nu primia însă în serviciu decât femei între 30—40 ani, robuste, cu condiția să fie fete bătrâne sau văduve fără copii. Și poate închipui oricine ce rânduală puteau să înă aceste femei despre cari se știe că au o bună doză de răutate. Bieții, cetățeni supărați au protestat și strașnicul prefect a fost nevoit să-și schimbe planul după ce s'a convins că aceste femei nu-i fac treabă.

**Un bărbat șiret.** Ziarele anunță de multeori, că cutare bărbat sau cutare femeie și-a părăsit domiciliul conjugal. La acest inserat nervos se adaugă de multe ori și fraza puțin politicoasă: „Bărbatul sau femeea părăsită nu răspunde de datoriile contractate de fugară”. Nici odată însă nu s'au pus premii pe capul celor fugări. S'a întâmplat totuși zilele acestea, că o femeie părăsită dintr'un orașel din Rusia ostică, s'a promisă un premiu de o sută de milioane marci aceluia, care-i va aduce acasă bărbatul.

Tipul de bărbat a cetit inseratul și s'a prezentat singur la domiciliu pentru a-și încasa premiul. Cr-nica nu spune, dacă femeea i-a satisfăcut dorința sau dacă în loc de premiu i-a tras o slăntă de pâruală.

**Atelierul unui sculptor preistoric.** O descoperire interesantă s'a făcut într-o peșteră din apropierea orașului Toulouse în Franța.

În peștera dela Saint-Martony tânărul savant Norbert Costeret a descoperit modele de lut a diferite soiuri de animale, cari nu mai există de multă vreme în Europa. Locuitorii acestei peștere aparțin epocii Magdalenienilor, cari au trăit cu 25000 de ani înainte de noi. Întâmplarea romantică a acestei senzaționale descoperiri ni-o schițează profesorul de antropologie dela universitatea din Toulouse, Conte Henric de Begonen, al cărui elev a fost descoperitorul.

El spune, că isvorul subteran al unui afluent al râului Garonne formează o peșteră, care din cauză, că apa o umple toată nu poate fi cercetată. Costeret, fiind un bun înofător a înnotat de multe ori până la gura peșterii, fără însă a se putea strezeli înăuntru din cauza apei. Odată însă apa a venit mai mică lăsând înotătorului loc liber să se strecoare înăuntru. Cu o lampă electrică fixată deasupra capului Costeret s'a aventurat cam la vreo doi chilometri în interiorul peșterii înotând volințese împotriva curentului.

Deodată a dat cu ochii în partea dreaptă de un dig pe care era așezat un model de urs fără cap făcut din lut, cățărându-se pe dig a găsit lângă model feasta capului de urs, ceace poate însemna, că sculptorul a murit din vr'un accident, fără să-și fi putut termina opera. Mai departe Costeret a dat peste niște picturi pe zid și de o mulțime de modele de lut reprezentând animale dispărute de mult de pe continentul nostru.

Peșterele acestea cu figuri de animale se poate să fi fost locuri pentru fermece. Eschimozii și triburile indiene și africane întrebuințează și astăzi figurile de animale pentru scopuri magice.

Oricum descoperirea istoriografului Costeret prezintă destulă importanță.

## Scrisori dela Redacție

*Maria Ofel, Brad.* Adresa cerută: E. A. Ch Banca Agrară, Cluj, Calea Reg. Ferdinand, 38.

V. D. Deși regretăm adânc, nu putem totuș publica versurile D-tră.

S. P. Versurile D-v. sunt sfioase încetuiri care nu promit mult.

M. T. in C. Observația D-v. e justă. Publicăm bucuros încercările izbutite ale începătorilor, ca să le dăm curaj și îndemnuri. Poezia D-v. nu putem însă spune, că este pe deplin izbutită, deși are câteva versuri frumoase.

T. P. in N. Versurile D-v. dovedesc oarecare aplicație spre versificare și de aceea vă îndemnăm să continuați.

Livia Ţucra, Alias. Abonamentul e plătit pe anul 1923, complex iar 30 lei i-am trecut în contul anului viitor.

I. A. M. Poezia Dv. nu este izbutită.

## Publicații noi

Editura „Cartea Românească”.

H. de Balzac: Albert Savarus, năvel, 3 Lei.

A. de Chamisso: Minunata poveste a lui Petre Schlemihl, 3 Lei.

I. Slavici: Educația rațională, 3 Lei.

Emile Zola: Două naționale, 3 Lei.

Mihail Lungianu: La Cruci, 3 Lei.

Vasile Pop: Amice, ești un prost! 3 Lei.

Ivan Turgheniev: Asia, roman, 3 Lei.

Charles Lane Poër: Sistemul solar, 6 Lei.

Alte edituri.

Leca Morariu: Frățiii Eminescu. Glasul Bucovinei, Cernăuți, 10 Lei.

T. Bucurescu: Credința mea, articole. Biblioteca „Primăvara”, Sănicolaul mare, 25 Lei.

Iosif Popovici: Ortopedia și Fonetica. „Ardealul”, Cluj.

Reviste: *Analele Râmnicului* anul I. nr. 4, R-Sărat; *Licăriri*, anul II. nr. 8—9, Galați; *Țara Noastră*, anul IV. nr. 41, Cluj; *Năzuința*, anul II. nr. Craiova; *Foaia Tinerimii*, anul nr. 14—15, București; *Daruri*, I. nr. 4—6, Iași; *Crucea*, anul 9, București; *Glasul Minoraților*, anul I. No. 5, Lugoj; *Ramuri*, XVII. nr. 19, Craiova; *Nostru*, anul II. nr. 6-7, Iași; *C. F. R.* anul II. nr. 7.

# ABONAMENTUL:

În țară pe  $\frac{1}{2}$  an . . .  
În streinătate pe  $\frac{1}{2}$  an  
Un exemplar la chioscuri  
Anunțurile se taxează

JA. 16  
EXEMPLARUL



**A apărut:**și se găsește de vânzare  
la administrația noastră:**DOUĂ IUBIRI**

versuri lirice de

**RADU MĂRGEAN**

PREȚUL 7 LEI FRANCO.

**LA****Regele Pălăriilor**

au sosit

**Noutăți**

în specialități de mode de domni.

18-23

Lloyd 1287



Sticle și oglinzi pentru mobilă,  
șlefuite în stil baroc, în formă  
de stea și flori, precum și după  
desenuri, se pregătesc artistic la  
Fabrica și șlefuitoria de sticle și oglinzi.

**HUNWALD**  
CLUJ

Strada Vlahuță No. 3. Telefon 1-47.

**Resmăluim oglinzi stricate-**

Lloyd 1152

19-24

tir.  
cul

p.

Infăți-

ruit to-

piesele,

care și-au

mănească

pentru a n-

Scampolo

surpriză. Din

ambelor

piesele

Victoriei 7. Telefon 577.

viață modernă.

vedem și noi la te-

Electromotoare, Dina-

muri, Vase pentru gă-

turi, Acumulatori, BECURI

Scampolo admirabilă, ne și lumina, diferite

și materiale de in-

noua angajată a teatrului.

Cluj, Dna Hodoș, a jucat

orică instalațiuni  
transmisiți de  
provincie, PRO-  
TE GRATUIT.

nărcat

atori.

**Adresa destinatarului:**

1220

Emilian Stoica, protopop

jud. Târnava-Mare

Cohalm

**Frații Renner & Co.**

Cluj

Este  
cea mai  
mare fabrică  
de pielărie din Ro-  
mânia. Produsele ei: In-  
călțăminte, curele de transmi-  
siune, diferite feluri de  
pielărie și talpă con-  
curează cu ori-  
ce produse  
streine

**! Cereți pretulindeni aceste produse !****S'A DESCHIS INSTITUTUL IDROTERAPEUTIC****„DIANA”**BĂI: DE ACID-CARBONIC, ESTRAS DE BRAD, DE SUL-  
FUR, DE SARE, ELECTRICE, TERMALE, DE SOARE etc.

13-24 Medic conducător: Dr. P O R S C H E neurolog. Lloyd 1634

**BERILE fabricii de bere CELL din Cluj**

Berea nutritoare Berea

**Hercules și Monogor**

Specialitatea deschisă

brună din malți dublu

DEPOURI ȘI REPREZENTANȚE IN PROVINCIE

Gherla, Dej, Jibou, Șimleul Silvaniei, Tâșnad, Huedin, Gilău, Iara-de-jos,  
Mociu, Uioara, Aiud, Oradea-Mare, Careii-Mari, Satu-Mare, Baia-Mare, Șom-  
21-24 cuta Mare, Sighetul Marmăției ș. a. m.

La administrația noastră se  
găsește de vânzare Colecția  
completă din 1922 a revistei  
Prețul unei colecții nelegate  
O colecție legată frumos

**„COSINZEANA”**

Lei 120—

Lei 180—